

2165

LUU 7U3448

UHPSC

4. 7014

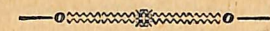
1898

241

4-87

241
4-83

ՀԱՒ ՊԱՀՈՒԱԾ ՍԻՐՏԸ

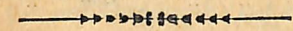

ԳՐԵՑ

ՊԱՏ. ՏԵՅԱԴԻՏ ԿՐԷԿ

ԹԱՐԳԾԱՆԵԱԼ ԱՆԳՂԻԵՐԷՆԷ

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک ۱۴ شوال ۳۱۵ و ۲۳ شباط ۳۱۳
تاریخی و ۱۶ نومرولی رخصتنامه سیله نشر اولمشدر
مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولنهرق طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՅՅԱՃԵԱՆ

1898

2010

2001

ԼԱԻ ՊԱՀՈՒԱԾ ՍԻՐՏԸ

“Ամեն զգուշութիւնով քու սիրտդ պահէ, քանզի կենաց աղբիւրները անկէ են:” Առակ. Դ. 23:

Սուրբ Գրոց առակները կոչուած են “Երկրիս վրայ ապրելու համար երկինքէն իջած կանոններ:” Այս լաւ սահման մըն է, եւ կատարելապէս ուղիղ: Զեւի, համառօտութեան, պարզութեան և ճոխ բովանդակութեան կողմանէ ինքնին առակ մըն է:

Ամբողջ Սուրբ Գիրքին մէջ չկայ առակ մը որ աւելի սերտ յարաբերութիւն ունենայ կենաց հետ քան բնաբանիս ներկայացուցած առակը որ կը յանձնարարէ “Լաւ Պահուած Սիրտ մը:” Զայն զնահատելու համար հասկընալու ենք անոր յարաբերութիւնը անկէ առաջ և ետքը դրուած համարներուն հետ: Առակաց գիրքին ամբողջ այն գլուխը որուն մէջ կը գտնուի բնաբանս, կեանք չինելու վրայ կը խօսի: Կ’ըսէ մարդուն թէ ի՛նչ բերելու է կենաց մէջ և ի՛նչ բերելու չէ: Մարդուն համար մանրամասն կանոններ կը սահ-

60592-աի

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀՍ. ԲԻՈԼԻՍԻ

ՍՍՐ-ԱՐԽ ԲՅ

МЯСН
ЧОУ

3659-13

մանէ, կը մասնաւորէ անոր կարողութիւնները, և կը սորվեցնէ թէ ինչպէս գործածելու է անոնց իւրաքանչիւրը, կ'ըսէ անոր թէ շատ մը բաներու զգուշութիւն ընելու է և շատ մը բաներ պահելու է: Ոտքերը, այսինքն իր գնացքները, ուղիղ ճամբուն մէջ պահելու է: Շրթունքները, այսինքն իր խօսակցութիւնը, մաքրելու է: Աչքերուն, այսինքն մեր ընկերակցութիւններուն, զգուշութիւն ընելու է: Զեռքերը, այսինքն մեր գործերը իմաստութեամբ առաջնորդելու է: Ոտքերը, շրթունքները, աչքերը, ձեռքերը, բոլորն ալ մեծ դեր կը կատարեն մարդկային կեանք մը շինելու գործին մէջ, և այս բոլորը լաւ վիճակի մէջ դրուելու են, և լաւ վիճակի մէջ պահուելու են եթէ այն կեանքը զոր կը շինէ մարդ և կու տայ աշխարհին, կ'ուզէ որ լաւ ըլլայ: Ոտքերուն, աչքերուն, շրթունքներուն և ձեռքերուն նկատմամբ տրուած հրահանգներէն անմիջապէս ետքը կու գայ բնաբանիս պարունակած հրահանգը, որ սրտին կը վերաբերի:

Ոմանք բնաբանիս համարը սա ձեւին մէջ կը դնեն. « Զգուշութիւն ըրէ ամէն բանէ աւելի սրտիդ, քանզի կենաց աղբիւրները անկէ են: » Այո՛, այս է սոյն առակին ամենէն ճշմարիտ և ազդու ձեւը. « Զգուշութիւն ըրէ ամէն բանէ աւելի սրտիդ: » Այս առակը գերազոյն

աստիճան մը կ'ընծայէ սրտի մշակութեան: Զեռքի մշակութենէն, աչքի մշակութենէն, շրթանց մշակութենէն, ոտքերու մշակութենէն վեր կըդասէ զայն, թէ և անոնց մշակութիւնն ալանհրաժեշտ է: Անոնց մշակութիւնը մեծաւ մասամբ երկրորդական է: Սրտի մշակութիւնը կը պարունակէ զանոնք, ճիշդ ինչպէս որ ծառին արմատը կը պարունակէ ծառին բունը և ճիւղերը: Արմատը ազնուացուր, և ծառը ազնուացուցած կ'ըլլաս: Սիրտը այդ անդամներուն ու կարողութիւններուն ետեւն է: Սրտին կեանքը ի յայտ կու գայ ոտքերով, շրթունքներով, աչքերով և ձեռքերով: Սիրտը՝ վարող զօրութիւնն է, և մարդուն բոլոր մասերը անոր հպատակ են և զայն կ'արտայայտեն: Կենաց աղբիւրներն անկէ են: Անոր մէջ կը նիրհէ մեր յաւիտենական ճակատագիրը: Այսպէս է իրաց կարգը. խորհուրդը որ կը ծնի և կը ձևուի սրտին մէջ, կը յանգի համոզման. համոզումը կը յանգի որոշման. որոշումը կը յանգի գործի. գործը կը յանգի սովորութեան. սովորութիւնը կը յանգի նկարագրի. նկարագիրը կը յանգի ճակատագրի, և ճակատագիրը յաւիտենական է:

Հին Աստուածաբան մը այս առակը կարդալով, սապէս խօսեցաւ. « Ով իմ հոգիս, ամբողջ Սուրբ Գրոց ամենէն կարևոր առակն է այս: Եական բաներու վրայով կը խօսի: »

Քեզի յառաջ երթալ հրամայող բոլոր պատուէրներուն ամենէն մեծն է : Եթէ կրկնապահապաններ դրուելու են շրթանց դռներուն քով, և ամենայն իրաւամբ, պահապան զինուորներու քանի՜ լէզէոններ դրուելու են սրտին դռներուն քով : Սիրտը մարդուն կենաց կեդրոնն է : Կը ներկայացնէ և կը յայտնէ զգացմանց ներքին աղբիւրը : Սիրոյ աղբերակն է : Եռանդի կայէնն է : Կիրքի հրաբուխն է : Զօրութեան ամբարանոցն է : Պահէ զայն, ով իմ հոգիս, և ինքզինքդ պահած պիտի ըլլաս :

Մեծ ճշմարտութիւն կայ հին աստուածաբանին այս մենախօսութեան մէջ : Իրողութիւնները ճիշդ իր մտածածին պէս են, այսինքն մեր նկարագրին որակութիւնը, մեր էութեան զօրութիւնները, մեր գործած աղբեցութիւնները և մեր կատարած գործերը, բոլորն ալ կ'որոշուին սրտին վիճակէն : Ինչպէս որ աղբիւրը աւելի կարևոր է քան անկէ բխած հոսանքները, աւաղանը՝ քան ջրմուղները, և արմատը՝ քան ճիւղերը, նոյնպէս ալ սիրտը աւելի կարևոր է քան մեր բաղադրեալ էութեան բոլոր միւս մասերը, վասն զի անկէ կու գայ կենդանի զօրութիւնը որ բոլորը կը կառավարէ և կը զօրացնէ :

Մեզի համար սիրտը ըլլալու է ամէն բան, վասն զի Աստուծոյ համար ամէն բան է : Եւ

յո մասին մեր Աստուածը կը տարբերի ամէն ուրիշ աստուածներէ : Արամազդ երբեք փոյթ չէր ըներ զինք պաշտողին սրտին վիճակին նկատմամբ : Ապողոն երբեք փոյթ չէր ըներ իր բազինին մօտեցող մարդուն մօտց վիճակին նկատմամբ : Հին աստեւոտան աստուածները չէին քններ հոգւոյն գաղտնի խորշերը : Իրենց ուղածն էր երկրպագութեան արտաքին շքեղութիւնը : Եթէ մարդ մը կատարէր սահմանուած արարողութիւնները, ուրիշ բան չէր պահանջուեր անկէ : Այդպէս չէ մեր Աստուածը : Երկրպագութեան մասին կը նայի երկրպագողին սրտին, և ճշմարտութիւն և անկեղծութիւն կը փնտռէ մեր սրտին խորերը : Ինծի կ'ըսէ, “Որդեակ իմ, քու սիրտդ ինծի տուր :” Սրտին դրան առջեւ կը կայնի և կը բաղխէ զայն : Երբ աշխարհներ կ'ուզէ, մատին ծայրովը կը շինէ զանոնք. սակայն երբ սիրտեր կ'ուզէ՝ անոնց համար պաղատելու է, զանոնք շահելու է. սակայն իրեն համար անոնք արժանի են այդ նեղութեանց : Մարդկային սրտին կու տա՞ք այն արժէքը զոր Աստուած կու տայ անոր իր Գրքին մէջ : Կը հաւատա՞ք այս առակին՝ մարդկային սրտին տուած արժէքին : Ես չեմ վարանիր այս մասին, և սակայն Սուրբ Գիրքը գիտէ թէ ինչ բանի վրայ կը խօսի երբ կը քննէ մարդը և մատնանիշ կ'ընէ զնա կառավարող զօրու :

թիւնը : Անխալ կերպով կը պարզէ անոր ներքին բնութիւնը : Ի՞նչ կարողութիւնները ճիշդ իրենց տեղերը կը դնէ : Իր հոգեբանութիւնը կատարեալ է : Եր սորվեցնէ թէ երբ կու գանք վերջնական քննութեան՝ կը գըտնենք թէ սիրտը մարդն է :

Ի՞նչ է սիրտը : Այն ներքին մասն է ուր կեդրոնացած են մեր տենչանքները, յոյսերը, ջերմ փափաքները, խնամատ ծրագիրները և բորբոքող սէրերը որ կը կազմեն նոյն իսկ մեր անձը, որ մեզի կու տան մեր հակումները և մեր խառնուածքները, որ կ'որոշեն մեր միտումները, կը ձևեն մեր վարքը և կը հիմնեն մեր նկարագիրը : Առակը կ'ըսէ . « Բու բնութեանդ այս ներքին մասը մտիւր և հոն գործի սկսէ : Բարեկարգէ և նորոգէ զայն : Աղօթէ անոր համար : Ճշմարտութիւն համբարէ անոր մէջ : Լեցուր զայն Աստուծով : Ճանչիւր զայն : Մաքրէ զայն : Անոր մէջ ապրէ : Անոր հետ հաղորդակցութիւն ըրէ : Ծրագիրներ պատրաստէ անոր համար : Աստուծոյ տուր զայն : » Այսպէս կ'ըսէ առակը, վասն զի մենք ստեղծուած ենք մեր ներսի կողմը ապրելու և մեր ներսի կողմը գործելու համար : Ստեղծուած ենք բարեկարգելու մեր հակումները, մաքրելու և վերստին վառելու մեր սէրերը, քննելու մեր մտածումները և անոնց վրայ խորհելու, զարմանալու մեր

զարմանքներուն վրայ, հաւատալու մեր հաւատացած բաներուն : Ստեղծուած ենք մեր անձին հետ ապրելու, և կառավարելու այն նպատակները, համոզումները, տենչանքները, կամեցողութիւնները և փափաքները, որ կը բխին հոգւոյն կեդրոնէն և կը հոսին դէպ ի աշխարհիս շրջապատը : Որովհետեւ ստեղծուած ենք զայս ընելու, Աստուած մեզի կը դրկէ բնաբանիս պատուէրը : Լրջութեամբ շօշափենք այս խնդիրը որ կը ջանայ մեզ լրջութեամբ շօշափել :

Առակը կը յանձնարարէ պարտականութիւն մը և կը ներկայացնէ պատճառ մը որուն վրայ հիմնուած է այն : Մեր ծրագիրը պիտի ըլլայ քննել պարտականութիւնը և յետոյ այն պատճառը որուն վրայ հիմնուած է այն :

Ա. Պարսկահանութիւնը

Սիրտը պահելու պարտականութեան վրայ, զոր առակը գերադոյն կը դասէ, խօսած առանց կ'ուզեմ շեշտել սա կէտը . Թէ և յստակ և կարեւոր է այդ պարտականութիւնը, սակայն մարդոց մեծամասնութիւնը չընեն զայն կենաց գլխաւոր և գերադոյն պարտականութիւնը :

Ի՞նչ կ'ընեն մարդիկ : Ի՞նչ բանի առաջնութիւն կու տան, ո՞չ ապաքէն սիրտը մշա-

կեւու այս պարտականութեան : Հարցուր ա-
նոնց և պիտի տեսնես թէ այսպէս է բանը :

Հոս կայ մարդ մը որ կ'ըսէ , “ Ես առեւ-
տրոյ մարդ եմ և անշուշտ առեւտուրը ինծի
համար առաջին բանն է : Իմ գործս է սակ-
արկութիւններ ընել , յաճախորդներու ապ-
րանք ծախել , մրցակիցներու հետ մրցիլ , և
ապրանքներ գնել : ”

Եւ սակայն այս առակը այս առեւտրոյ
մարդուն կու գայ Աստուածային պատուէրով
մը . “ Ուշադրութիւնդ ամենէն առաջ սրտիդ
տուր . անփոյթ կրնաս ըլլալ ամէն բանի ,
սակայն երբեք անփոյթ մի ըլլար ասոր : ” Եւ
այս մասին առակը կը վնասէ՞ առեւտրոյ : Ոչ :
Կը նպաստէ առեւտրոյ ճշմարիտ պատուոյն և
մնայուն յաջողութեան : Վասն զի ուղիղ սրտի
տէր մարդն է որ առեւտրոյ կու տայ անոր
մնայունութիւնը և վստահութիւն կը ներշնչէ
վաճառականութեան մէջ : Ուղիղ սիրտը առ-
եւտրոյ մէջ լաւագոյն դրամագլուխն է :
Ամենէն շահաբեր բանն է : Կը նշանակէ նկա-
զիր , և նկարագիր կը նշանակէ վարկ , և
վարկը դրամագլուխն է : Շուկային մէջ իրո-
ղութիւն մըն է թէ տասը հազար տուարի և
նկարագրէ յառաջ եկող վարկի տէր անձը
մեծագոյն դրամագլուխ ունի քան քսան հա-
զար տուարի տէր և նկարագրէ զուրկ ըլլա-
լուն համար վարկ չունեցող մարդը : Ստակի

շուսմաներ ապահով կը համարուին առաջ-
նոյն ձեռքը , մինչ երբեք ապահով չեն հա-
մարուիր վերջնոյն ձեռքը :

Առեւտրոյ մարդուն կ'ըսէ այս առակը ,
“ Ուշդ տուր տոմարներէդ , հաշիւներէդ ,
դրամագլխէդ , ապրանքներէդ , շահագիտու-
թիւններէդ և յաճախորդներէդ աւելի սըր-
տիդ , անոր վրայով խորհէ , հոգ տար անոր ,
և աշխատէ պահել զայն առողջ և գեղեցիկ : ”
Առեւտուրդ քեզ մա՞րդ պիտի ընէ՞ այնպէս որ
կարենաս մեռած ատենդ երկրաւոր գործերդ
բոլորովին առանց երկիւղի յանձնել ուրիշնե-
րու և պարզ երեսով երթալ ողջունելու
Աստուածդ և ընդունելու անոր վճիռը : Առ-
եւտուրդ քեզ մա՞րդ պիտի ընէ : Այդ կախ-
եալ է առեւտուրդ ի՞նչ սրտով ընելէդ : Ով
առեւտրոյ մարդ , ուղիղ սիրտը քու պահպա-
նութիւնդ է առեւտրոյ մէջ : Քեզի շատանալ
պիտի տայ արդար շահերով , զերծ պիտի
պահէ քեզ այն վնասներէն զորս կը կրեն
անխիղճները և որք ի վերջոյ կը կործանեն
զանոնք , վասն զի այդ անխիղճները կը հանդի-
պին մեծագոյն անխղճութիւն ունեցողի մը որ
կը զգեսնէ զանոնք և անոնցմէ կ'անցնի . ա-
նոնցմէ աւելի ճարտար կը հանդիսանայ և կը
յաղթահարէ զանոնք : Կը ճանչնայի մարդ մը որ
կը համարուէր միլիոնատէր մը , պատկառելի ,
զրեթէ ամէն բանի մէջ առաջնորդ , ինքնօգ-

նութեամբ չինուած, առևտրոյ մէջ առաջին տեղը բռնող մարդ մը, որ սակայն ի վերջոյ ամենուն զարմանաց առարկայ եղաւ : Ինչո՞ւ : Ոչ թէ իր նկարագիրը աւերակ մը ըլլալուն համար, որովհետեւ չէր այնպէս : Ուղղամտութեան շուկայի սահմանին համեմատ կատարելապէս ուղղամիտ էր : Իր պարտքին մինչեւ վերջին լուման կը վճարէր : Ասոր համար էր որ ամենուն զարմանաց առարկայ էր : Անըզգուշութեամբ իր պարտամուրհակները յաջորդաբար իր դեռահաս ընկերին կու տար, այնպէս որ զրեթէ երբեք չէր գիտեր թէ ի՞նչ էր իր պարտքը : Իր դեռահաս ընկերին ձեռք զարկած գործը անյաջող ելաւ, և յայնժամ իր պարտամուրհակներուն պայմանաժամերը աւարտելով իրեն ներկայացուեցան. սակայն ոչ մին անվճար մնաց : Իւրաքանչիւրը իրեն և իր բարեկամներուն համար անակնկալ հարուած մըն էր : Դրամատունները մերժեցին ճանչնալ իր արժէթուղթը : Իր պարտքը հետզհետէ բարձրացաւ մինչև կէս միլիոն տոլարի. այդ կէս միլիոնին ամէն մէկ տոլարը վճարեց. սակայն խարդախութիւնը, առևտական վարկի կորուստը, և դրամատանց վստահութիւն զլանալը իրապէս սպաննեցին ծերունին, և հոգը դրինք զնա : Ամէն մարդ կը հարցնէր թէ ի՞նչպէս կրնար այդ մարդը, պատկառելի գործ ունենալով և արդէն իսկ

մեծ հարստութիւն դիզած ըլլալով հանդերձ, այսպէս շարժիլ և այսպէս վտանգել իր գործը : Սա պատճառը վերագրուեցաւ ասոր փիչ մը արծաթսիրութիւն կար իր սրտին մէջ, և իր սիրտը յափշտակուած էր մեծագումար շահերու շողիւնէն : Իր դեռահաս ընկերը իրեն կը վճարէր իր դրամագլխէն մեծ շահաբաժիններ և նա սապէս կը խորհէր. “Ահա գին շահեր կ’ընեմ հիմա” : Եթէ իր սիրտը բողբէր իր շահերուն դէմ և ըսէր, “Այս շահերը չափազանց մեծ են, շահու տուած գումարիս արդար հատուցումէն շատ աւելի են և գործիս կը վնասեն” իրեն պիտի մնար կէս միլիոնը, իր առողջութիւնը և լաւ դատողութեան մասին իր համբաւը : Իր սիրտը կործանեց զինք : Սխալեցուց զինք : Այնպիսի ընթացք մը բռնել տուաւ անոր որ սպաննեց զնա : Ես մարդուն արժէքը չեմ կոտորէ : Նա ուրիշ ու է մարդու չափ լաւ մարդ մըն էր : Միայն կը պնդեմ սոսկալի պարտականութեան վրայ որ կը ծանրանայ ամէն լաւ մարդու վրայ, որ է սրտին պահպանութիւնը մարդկային կենաց առաջին գործն ընել : Առևտրոյ մարդիկ, որ ամէն առաւօտ աշխարհի մէջ կը մտնէք մտածելով առևտրական առաջարկութեանց վրայ որ ձեզի կրնան ըլլալ, այն ձեռնարկներուն վրայ զորս կ’ուզէք ընել, թէ ի՞նչպէս կրնաք բարեկարգել զայս և ի՞նչպէս կրնաք կասե-

ցընել զայդ, լաւագոյն է որ դործի երթաք
դուք ձեզի ըսելով. «Այն բանը որուն այսօր
ամենէն աւերի խնամ տանելու եմ» է սիրտս,
իր խորհուրդներով, տենչանքներով և փա-
փաքներով հանդերձ: Պարտիմ հոգ տանիլ
որ չստորնանայ և չըլլայ խորշելի և նուազ
և ագահ:» Այս ընթացքը բռնելով թերեւս
չմեռնիք միլիոնատէր մը եղած, սակայն պիտի
մեռնիք ուղիղ մարդ մը եղած, և պիտի սիր-
ուիք ուրիշներէ և յարգուիք Աստուծմէ: Յի-
շեցէք թէ մարդ մը կրնայ միլիոն մը չինել և
չյաջողիլ իր անձը չինելու մէջ: Կենաց մէջ
յաջողութիւնը կը չափուի այն սրտով որով
կը մեռնիք: Մարդ մը յաջողած չըլլար հա-
րուստ մեռնելուն համար: Եթէ հոս ապրած
միջոցին չէ պահած Աստուծոյ պատկերը և չէ
ձեռք բերած Բրիտանիոյ նմանութիւնը՝ ի յա-
ւիտենականութիւն կ'երթայ իբրեւ աղքատնե-
րուն աղքատը: Այն միլիոնը զոր դիզեց՝ ար-
դէն աշխարհիս մէջ էր երբ աշխարհ եկաւ,
և զայն աշխարհիս մէջ թողուց երբ անկէ
մեկնեցաւ: Աստուծոյ պատկերը, ա՛յդ միայն
իրն է, և ա՛յդ միայն յաւիտենական է:

Դառնանք այն մարդէն որ առււտրոյ հոգերը
կը դասէ սրտի հոգերէն վեր՝ այն մարդուն
որ մտքին մշակութիւնը սրտի մշակութենէն
վեր կը դասէ:

Հոս կայ մարդ մը որ կ'ըսէ, «Ուսանող մըն

եմ և մտքի մշակութիւնը ինծի համար ամէն
բան է: Ես դործ ունիմ հաւատալիքներու,
վարկածներու, փիլիսոփայութիւններու հետ:
Միայն ուղե՛ղ, այսինքն հանճա՛ր, արժէք ու-
նի ինծի համար: Դիտութիւնը զօրութիւն է:
Գաղափարները կը կազմեն կեանքը:»

Ով երիտասարդ, ես ալ այդ համոզումը
ունեցած եմ: Կայնա՞ծ եմ այն տեղը ուր դուն
կը կայնիս: Խորհած եմ ճիշդ այնպէս ինչպէս
դուն կը խորհիս: Սքանչացած եմ ճիշդ այն
բաներուն վրայ որոնց վրայ դուն կը սքանչա-
նաս: Երբ մարդ մը ըլլար մի՛այն փայլուն,
սրամիտ և դիտուն՝ կը նախանձէի այդ մար-
դուն: Անոր սրտի սխալներուն կը ներէի: Երբ
քննադատէին զնա՝ կ'ըսէի, «Կը նախանձին
անոր:» Կ'ըսէի, «Ամէն մարդ կրնայ ըլլալ
բարեսիրտ, սակայն միայն հազարէն մէկը
կրնայ ըլլալ փայլուն, տաղանդաւոր և լայ-
նամիտ:» Կը պզտիկցնէի սրտին արժէքը և կը
մեծցնէի մտքին և մտաւորական մեծութեան
արժէքը: Այս առակը կը նկատէի փառաւոր
չափազանցութիւն մը: Հիմա այսքան տար-
ուան փորձառութեամբս կը տեսնեմ իմ սխալս:
Կը տեսնեմ թէ այս առակը ճշմարիտ է:
Ոչ ոք կրնայ իր կեանքը կազմել իր ուղեղով:
Կեանքը կը շինուի սրտով: Գտած եմ թէ դե-
ւերը լայնամիտ են, սակայն նաև թէ իրենց
կեանքը չար է, վառնդի իրենց սիրաւ չար է:

Արդարեւ, մինչեւ իսկ մեր հաւատքները ոչինչ
են առանց մեր սրտին: Հաւատքները զօրաւոր
և զմեզ փոխող ոյժեր ըլլալու համար կենդա-
նութիւն առնելու են սրտին զգացումներէն:
Դեւերը կը հաւատան և կը սարսափին: Սակայն
այդ է բոլորը: Դարձեալ դեւ կը մնան: Ո՛ւր
է պակսութիւնը: Ոչ իրենց մտքերուն մէջ,
այլ՝ իրենց սրտերուն մէջ: Իրենց հաւատքնե-
րէն չեղեր պատկառելի կեանք, վասն զի
չունին պատկառելի, մաքուր սրտի զգա-
ցումներ զորս դնեն իրենց հաւատքներուն
մէջ: Կէօթէ աղէկ ըսած է. «Զգացումը ամէն
բան է:» Մարդու մը հակումները, սէրերը,
կերքերը՝ իր գործերուն զսպանակներն են:
Մարդ «իւր սրտին մէջ ինչպէս որ կը մտածէ,
այնպէս է:» այսինքն, մեր ի՛նչ ըլլալը որոշողը
չէ մեր վարկածը, մեր գաղափարը, այլ՝ սր-
տին համոզումը, մտածումը, մեր մտածումը
որ գոյն կ'առնէ զգացումէն, փափաքէն և սէ-
րէն: Միւս կարողութիւնները կը ձևուին սէ-
րերով: Մարդ յօրինուածութեան մէջ ներ-
քին փառաւոր հաղորդակցութիւններ կան
այլևայլ կարողութեանց մէջտեղ, և կայ ամե-
նէն դիւրին հաղորդակցութիւնը սրտին հետ
որ բոլոր միւս կարողութիւններուն կառավա-
րողը և կեդրոնն է: Մեր անձնականութեան
խորերը «կեղծ թուղթի բարակութեամբ իսկ
պատ չկայ ո՛չ մի տեղ, կեդրոնէն մինչև

չըջապատը: Բա՛ն մը արգելք չըլլաւ սրտին
գործողութեանց և ազդեցութեան: Սիրտը
մարդն է: Ուր որ է սիրտը, հոն է մարդը:
Ինչպէս որ չես կրնար շոգ եկառքը քշել երբ
կաթսային մէջ ջուրը պաղ է, նոյնպէս ալ չես
կրնար քշել մարդկային կեանքը երբ ունիս
պաղ գաղափարներ, կամ լոկ մտաւոր հաւատք:
Մարդկային կենաց շոգին են զգացողական
համոզումներ, այսինքն՝ սրտին մտածումները:

Իրողութիւնը սա է թէ, չկրնար ըլլալ միտ-
քի լիակատար, առողջ և բազմակողմանի զար-
գացում առանց սրտին հրամանին: Միտքը
կրնայ զարգանալ ճշմարտութեան հետ չըփ-
ուելով միայն, և ճշմարտութեան հետ չըփ-
ման վիճակի մէջ պահուելով: Սակայն եթէ
սիրտը չսիրեր ճշմարտութիւն՝ պիտի չթողու-
որ միտքը չփուի ճշմարտութեան հետ, իր ա-
տելութեամբ ճշմարտութեան տանող ճամբան
պիտի փակէ: Եւ երբ սիրտը այսպէս կ'ընէ,
ի՛նչպէս կրնայ զարգանալ միտքը: Երբ սիրտը
մտածման ծուռ նիւթեր կ'ընտրէ, ի՛նչպէս
կարելի է ձեռք բերել մտային ողջմտութիւն:
Երանի՛ թէ ամէն անոնք որ կեանքը կը սկսին
դեռ իրենց բնութիւնը չաւրած՝ իմաստուն ըլ-
լային. երանի՛ թէ նախ սիրտը զարգացնէին
և իրենց կեանքերը անով շինէին: Փոխանակ
ջանալու ուղեղն ընել ամէն բանի կեանքը ինեւ
անոր համեմատ, փոխանակ կեանքը շինելու՝

տաղանդի վրայ հպարտանալով: Գիտցած ըլլաք, բարեկամներ, թէ կենդանի գաղափարներով, ճոխ զգացումներով, սուրբ սէրերով և բոցավառող իղձերով լի սիրտ մը, այս և ամենէն աւելի այս է այն բանը որուն պէտք ունիք, և զոր ձեռք բերելու էք կեանքը սկսած ժամանակ: Այս և միայն այս է նկարագրի գրաւականը, այս և միայն այս է ազնիւ նիւթ ազնիւ կենաց շինութեան համար: Եթէ ասոր տեղը դնէք մինչև իսկ մտաւորական յաջողութիւն, մեծապէս անյաջող պիտի ելլէք: Այո, և պիտի գայ այն օրը երբ պիտի տեսնէք ձեր անյաջողութիւնը: Զեր տաղանդով շինելով ձեր կեանքը, օր մը պիտի արթննաք և գտնէք թէ ձեր անխնամ, չոր սիրտը կործանած է ձեր միտքը և ցեխին մէջ կոխտած է անոր բանականութիւնը և վարկածները, և ձեզի բաց աչքով առաջնորդած է ստորին, երկրաքարչ, չար, ամարդի և դիւային բաներու: Ահա ի՞նչպէս պիտի գայ ձեզի այս յայտնութիւնը: Պիտի գայ ձեզի բնական և անխուսափելի հետեւանքներուն միջոցաւ մեղքի մը որ բխած է ձեր սրտէն, և զոր գործած էք: Այդ հետեւանքներն են մեծ անաքրութիւն, մեղք, մարդկային կենաց մեծագոյն ձախորդութիւնը, որ կը ճնշէ ձեր խղճմտանքին վրայ. անզօրութիւն որ իր առաջին հարուածը կու տայ

մտքին. ախտ արեան մէջ որ շրջան կ'ընէ ձեր ֆիզիքական բնութեան մէջ. ձեր ամբողջ բնութեան անկումը. այս պիտի ըլլայ անձին յայտնութիւնը որ պիտի գայ ձեզի: Ասոր է որ կը յանգի հպարտութիւնը տաղանդի որ օտարացած է սրտի մաքրութենէ և ուղղութենէ: Ով մարդ, որ մտքիդ կը հետեւի և բոլորովին անոր վրայ կը շինես կեանքդ, բարոյական կեանքը զոր կը շինես, ահա այս է քու փորձաքարդ:

Միւրահարած ես հանճարի, և այնքան՝ որ երկրորդական կը համարիս Աստուծոյ պատուէրը որ սրտի մշակութիւնը կ'ընէ առաջին և գերագոյն: Ըսէ ինձ, ի՞նչ կ'ըսէ պատմութիւնը ուղիղ կերպով մշակուած և պահուած սրտէն օտարացած հանճարի վրայով: Միթէ նախորդէն ազդեցուն բարիք բերաւ: Պայրըն հանճարունէր, սակայն դիտէ թէ պատմութիւնը ի՞նչպէս կ'ողբայ անոր վրայ: Իր խօսքերը երբեք չեն յիշուիր իբրեւ բարոյականի օրինակներ: Ի՞նչ կրնայ ըսուիլ Ռուպէսփիէրի վրայով: Բացառիկ հանճարի տէր մարդ մըն էր նա: Կը տարակուսիմ թէ Գաղղիա երբեք արտադրած է մեծագոյն բնական հանճար մը: Ասկէ իզատ, ժողովրդական մարդ մըն էր նա, և առիթներու մարդ մը: Սակայն ի՞նչ ըրաւ հանճարը իրեն համար: Զինք ետ կեց՞ուց մոլորելէ: Կառավարեց իր սիրտը, և արժէ

քաւոր բան մը ըրա՞ւ զայն : Իրեն համար շինեց գեղեցիկ կեանք մը : Ըրա՞ւ զինք դիւցազն մը, յետագայ դարերուն սքանչացման առարկայ : Գիտէք անոր պատմութիւնը, և գիտէք մարդկային ազգին արձակած վճիռը անոր վրայ : Պատմութիւնը չարձանագրեր աւելի նշանաւոր օրինակ մը մարդու անկման, արդար հատուցման, քան Ռոպէսփիէրի անկումը և ընդունած հատուցումը : Իր անձին երկրպագելով, գեղեցիկ նախադասութիւններ պաշտելով, բարոյականութենէ զուրկ ինչ ինչ իղձերու ծունկ չոքելով, որ կը նշանակէ ծայրայեղ մեղկութիւն, մեռաւ :

Մի խօսիք հանճարի վրայ իբրև սրտի մեծութենէն գերազանց բանի մը վրայ : Հանճարը իր շքեղութիւնը կը ստանայ սրտի մեծութենէն : Երբ նորոգուած սրտէն ստանայ՝ կ'ըլլայ պարզագէտ ծայրագոյն աստիճանի բարոյական ապականութիւն : Համայն հոգեւոր աշխարհին մէջ չկայ բան մը այնքան անարգ, այնքան զղուելի, որքան ապականուած հանճարը : Խորշելի գարշութեան գազաթնակէտն է այն : Աստուած կը զղուի անկէ, և մարդիկ կ'անիծեն զայն : Արդարև, դժոխքին մէջ գտնուող Սատանան ճիշդ այսպէս է : Ապականեալ հանճար, անաստուած հանճար, հանճարանջատուած ամէն բանէ որ է բարի և ճշմարիտ և գեղեցիկ : Անորբացեալ հանճարի վրայով

խօսիլը Սատանային վրայով խօսելէն տարբերութիւն չունի :

Ինչ որ ըսուեցաւ մինչև հիմա, միայն կը հաստատէ այսօր մեր առջև գտնուող առակին վարդապետութիւնը. այսինքն, եթէ կ'ունենք ունենալ ինքնաբոլի բարի կեանք մը, պարտիմք աշխատիլ մեր ներսի դին ունենալ ինքնաբոլի բարի սիրտ մը : Միայն ճշմարտութեան բոլորովին հաւատարիմ, սուրբ սէրերով բոցավառող սիրտէ մը կրնանք սպասել աղնի գործեր և մաքուր զգացումներ և բարձր խօսակցութիւն մը և վսեմ նկարագիր մը :

Որովհետև այս այսպէս է, չկայ բան մը որուն վրայ այնքան արդիւնաւոր կերպով կարենանք կեդրոնացնել մեր ուշը որքան մեր սիրտը : Լաւագոյն բան չենք կրնար ընել քան ընդլայնել մեր սէրերը և շիտակ ուղղութիւն տալ անոնց : Մեր առջև բարձր միտումներ դնենք : Թող մեր նպատակն ըլլայ մեր սիրտերն այնքան ուղիղ ընել որ գործեն ոչ թէ հանրութեան գովեստին արժանանալու համար, ոչ թէ բարի օրինակներու ազդեցութեան ներքև, թէև ասոնք շատ ընդունելի են, այլ իրենք իրենցմէ և մղեալ ուղիղին և պատշաճին և Աստուածայինին նկատմամբ և իրենց ընծին համղումէն : Մեր պարտակալութիւնն է՝ ունենալ ուղիղ սէրեր քան հե-

տւելի ուղիղ կանոններու : Պարտիմք ճգնիլ Սատուծոյ օրէնքը այնպէս տեղաւորել մեր սրտերուն մէջ որ մեր սիրտերն ըլլան Գրիստոսի սրտին պէս , կարող տենչալու միայն ուղիղին և ընելու միայն ուղիղը : Յայնժամ մենք մեղի համար կանոն եղած կ'ըլլանք : Յայնժամ մեր ջերմագոյն սէրերուն հակումը պիտի ըլլայ դէպ ի բարին : Ասկէ աւելի բարձր գործ չենք կրնար ընել : Զկայ այսքան ազդու , այսքան արմատական , այսքան կատարեալ , այսքան տւական ու ընդարձակ և այսքան նւազ վերաքննութիւն պահանջող գործ քան այս :

Սակայն կը լսեմ որ մէկը կ'ըսէ , « Սիրտս չեմ կրնար կառավարել : Մտածումներ , զգացումներ , փափաքներ , և այս ներքին կենաց բոլոր տարրերը յերևան կու գան ինքնաբերաբար , առանց կամքի , և չունիմ զօրութիւն զանոնք արգիլելու : Ճիշդ ինչպէս որ մարմնոյս մէջ գտնուող ֆիզիքական սիրտս ինքնիրեն կը գործէ և չեմ կրնար կառավարել զայն , նոյնը ճշմարիտ է իմ հոգեւոր սրտիս նկատմամբ : » Ճշմարիտ է այս , և սակայն դարձեալ չէ ճշմարիտ : Մասամբ ճշմարիտ և մասամբ յոյժ ոչ-ճշմարիտ : Մինչև իսկ գործողութիւնները այս մարմնական սրտին որ ինքնիրեն կը բաբախէ , մեծ մասամբ կախում ունին անոր հանդէպ ինչ ընթացք

բռնելէդ : Կրնաս վեր ցատկել և վազել և չափազանց յոգնեցնել զայն , և տեղէն խախտել և կծկիլ տալ անոր , կամ կրնաս անոր հանգիստ գործել տալ , և դիտմամբ հասնիլ հանրակառքի մը , և թոյլ տալ որ կանոնաւորապէս տրոփէ և գործէ : Եթէ փոխանակ ուտելու առողջարար կերակուր , որմէ յառաջ կու գայ լաւ արիւն , մարսողական գործարաններուն հայթայթեա վատառող կերակուր , սիրտդ պիտի վնասուի : Եթէ խմես ոգելից ըմպելի , սիրտդ պիտի վնասուի : Եթէ շնչես անմաքուր օդ , սիրտդ պիտի վնասուի : Ֆիզիքական սիրտդ աւելի կախում ունի քեզմէ , և աւելի քու կամքիդ ներքեւ է քան զոր կը կարծես , Այս ճշմարիտ է նաև այն կարողութեան նկատմամբ զոր Սուրբ Գիրքը կը կոչէ սիրտ : Կրնանք անոր օգնել և զայն կառավարել աւելի քան զոր կը կարծենք : Կրնանք զայն օժտել Սատուծոյ զիտութեամբ և առհա սիրով :

Սակայն կ'ըսէք , « Ե՞ս ինչ կրնամ ընել : Ես դժբաղդ ծնած եմ : Ես ժառանգած եմ հակումներ զորոս ուրիշներ չունին : Ես բացառութիւն եմ : » Ժառանգականութիւնը հաշուոյ առնուելու է : Արիւնը ազդեցութիւն կ'ընէ մարդոց ընթացքին վրայ : Ոմանք աշխարհ կու գան ուրիշներէ տւելի աննպաստ վիճակով : Գաղտնիքներ կան ժառանգականութեան հետ կապակցեալ , սակայն կան նաև յայտնի

իրողութիւններ զորս պարապ բան է ստանալ: Կը տեսնենք որ հայրերուն մեղքերը կը հատուցուին անոնց զաւակներուն վրայ: Մինչ բանն այսպէս է, ընդունինք նաև թէ Բնութեան անէծքին ներքեւ ծնող մարդիկ՝ կ'ելլեն և կը շտկեն իրենց բնական հակումները, և կ'աղնուացնեն իրենց սերունդը: Այս կարելի է: Այս՝ տեղի կ'ունենայ մեր աչքին առջև: Ոչ ոք լոկ բաղդին խաղալիկն է: Մենք անշուշտ իջնալու չենք աշխարհին այն մակարդակին որուն մէջ կ'ապրինք: Այդ է անպատուութիւն և նախատինք մեր առնուութեան: Ժառանգականութեան կաշկանդումներուն դէմ կը կենայ Աստուծոյ շնորհքը որ մատչելի է ամէն մարդու: Իրաւ է որ պարագաները մեզ կը ձևեն եթէ թոյլ տանք անոնց, սակայն նոյնքան իրաւ է որ մենք կըրնանք պարագաները ձևել: Ժառանգականութեան դժբաղդութիւնները միայն մեղի մատնանիշ կ'ընեն թէ ո՛ր կէտին վրայ ի կիր առնելու ենք մեր ոյժերը՝ կենաց մարտին մէջ յաղթող ելլելու համար:

Հոս ըսեմ թէ ի՛նչ կրնանք ընել մեր սրբտիւն օգնելու և այսպէս մեր կեանքերը ուղիղ հիման վրայ շինելու և կառավարելու համար: Անոր կրնանք տալ Աստուծոյ պատուիրանները, որպէս զի անոնցմով մարդուի և հնազանդի Աստուծոյ: Աստուծոյ իւրաքան

չիւր պատուիրան գործնական և գործադրելի գաղափարական մըն է: Աստուծոյ իւրաքանչիւր պատուիրան կը նպաստէ հոգւոյն, մտքին և մարմնոյն բարձրագոյն բարւոյն: Աստուծոյ պատուիրաններն են «կենաց հաց»:

Մեր սիրտը կրնանք դնել այնպիսի ընկերակցութեանց մէջ որ հպին անոր, շարժեն զայն, լեցնեն զայն և անոր մէջ ծնուցանեն բարձրագոյն բաներու ջերմ սէրեր: Կրնանք անոր ընկերակցիլ տալ այնպիսի անձանց հետ որ բարոյական շնորհքներ կը բուրեն, ջերմ հաւատարմութիւններով կը փայլին և խորապէս կը համակրին ամէն աղնիւ խնդրոց: Այս՝ սրտին մէջ պիտի ծնուցանէ մեծ սէրեր և պիտի խորցնէ և ճոխացնէ և զօրացնէ զանոնք: Եւ այս բոլորը պիտի նպաստեն արդարութեան: Ելք կը մտածենք բարի ազդեցութեանց վրայ որոնցմէ կրնայինք օգտուիլ, բարի մարդոց վրայ որ պատրաստ են մեզ ընձեռելու իրենց սէրը, ոյժը և եռանդը՝ մեղի այնպէս կը թուի թէ ինքրինքն իսկ չենք կրնար արդարացնել երբ մեր սիրտը լեցուած չէ ըստ պատշաճի:

Մեր սիրտերը կրնանք կերակրել Յիսուս Քրիստոսի կրօնքով:

Քրիստոնէական կրօնքը կու տայ և կը գործադրէ մարդկային կեանքը կառավարելու կանոնները: Նաև մարդուն կը ներկա

յացնէ վերջնական նպատակ մը որուն համար ապրելու է։ Իրաց վիճակը այսպէս կը պահանջէ։ Մարդկային բնութիւնը կ'անձկայ ասոր։ Ամէն բան չուկէտ մը ունի որուն կը դիմէ. և այդ չուկէտը կը զանազանի իր բնութեան համեմատ։ Մարդուն չուկէտը Աստուած է. Աստուծոյ երթալ. Աստուծոյ հետ ապրիլ. Աստուծոյ նման ըլլալ։ Հոգիս ծարաւի է Աստուծոյ, կենդանի Աստուծոյն, բարի, սիրող, գեղեցիկ, ճշմարիտ Աստուծոյն. և ես, իրաց բնութենէն, չեմ կրնար հանգստանալ մինչև որ չփոխուիմ Անոր պատկերին որ է շատ գթած շատ կարեկից, և անհուն Մէր։ Քրիստոնէական կրօնքը հզօր սիրոյ մը ազդեցութեան ներքև կը դնէ զմեզ։ Մեզի կուտայ քրիստոսը որ վարած է գեղեցիկ և ազնիւ կեանք մը իբրև մեր սիրոյն առարկայ, և մեզ կը զգացնէ անոր մեզի համար ունեցած սիրոյն զօրութիւնը։ Այս բոլորը մեզ կը նորոգէ, կը զօրացնէ, կը բարձրացնէ, կ'ալլակերպէ։ Նոյն իսկ մարդուն սիրտը կը փոխէ։ Յառաջ կը բերէ խորագոյն եւ մը, ճոխագոյն անձնականութիւն մը։ Երբ կը հասնինք խորագոյն եւ մը և ճոխագոյն անձնականութեան մը, մեր հին, սեղմ կեանքը կ'անցնի, և լայն կեանքը, խոր կեանքը, ազնիւ կեանքը, գիւցաղնական կեանքը, քրիստոսանման կեանքը կու գայ անոր տեղը։

Համառօտ կերպով խօսիմ քարոզիս երկրորդ մասին վրայ, որ է

Բ. Պատճառը որուն վրայ կը հիմնուի «Երբեք պահելու պարտականութիւնը»

Սիրտը պահուելու է, և զայս պարտիմը համարիլ մեր գերագոյն պարտականութիւնը. վասնզի կենաց աղբիւրները սրտէն են։ Բնաբանին ինպատար այս փաստը այնքան բացայայտ է որ կը բաւէ զայն միայն արտասանել։ Յարմարութիւն ունի ինքրիմէն մարդոց հաւանութեան արժանանալու։ Մարդոց դատողութիւնները իրեն նպաստաւոր կ'ընէ իր ներքին լոյսով։

Առանց ընդլայնելու պատճառը թէ ինչու կը ներկայացուի այս պարտականութիւնը, ձեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ գիտական անսխալութեանը վրայ բնաբանին որ կը գործառնէ ֆիզիքական սիրտը իբրև պատկեր մարդկային բարոյական բնութեանը յառաջ մղող կեդրոնին։ Բնաբանը առաջին անգամ գրուելէն դարեր ետքն էր որ արեան մարդկային մարմնոյն մէջ չըլնալ ընելը գտնուեցաւ. սակայն բնաբանը այդ իրողութիւնը կը յայտնէ։ Մարդիկ կան որ կ'ըսեն թէ Սուրբ Գիբբը չէ գիտական։ Այո, չէ գիտական։ Սակայն այնպէս պատահած է որ երեք հազար

տարի առաջ գրուած ըլլալով հանդերձ կը խօսի ֆիզիքական բաներու վրայ այնպիսի եղանակաւ մը որ արդի գիւտերը յերևան կը հանեն անոր ծածուկ անսխալութիւնը, և տակաւ կ'աճեցնեն անոր հնադարեան գրութիւններուն արժէքը, փոխանակ տակաւ նւազեցնելու: Չորս հազար տարի առաջ Սուրբ Գիրքը պատկերացուց սիրաւ ճիշդ ինչպէս որ գիտուններն այսօր կը պատկերացնեն զայն: Ամէն ինչ որ վերջերս սորված ենք — և շատ բան սորված ենք մարմնոյն՝ իր հիսուածնելուն պահպանութեան մասին արիւնէն կախում ունենալուն վրայով և արեան շրջանին վրայով — ամէն ինչ որ գտնուած է սրտին վրայով իբրև արեան բաշխման կեդրոն, իբրև շարժող զօրութիւնը որ կը պահպանէ այդ բաշխումը՝ կը պարունակուին մեր բնաբանին մէջ, անոր մէջ են երեք հազար տարիներէ հետէ: Ի՞նչպէս պատահած է որ Սուրբ Գիրքը երեք հազար տարի առաջ գուշակած է գիտութեան գիւտերը: Մարդ ինքնաբերաբար կ'ըսէ թէ ներշնչեալ ըլլալու է այն: Մարդ ինքնաբերաբար կ'ըսէ թէ գիտութեան Աստուածը Աստուածաշունչին Աստուածն ըլլալու է:

Սրտին աղդեցութիւնը շատ զարմանալի է. և այդ է պատճառը որով մեզի կը յանձնարարուի ծայրագոյն խնամք տանիլ սրտին: Սիրտն է որ կ'որոշէ թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր

կեանքը, և այս է պատճառը որ ճգնելու ենք զայն այնպէս ձեւելու որ երբ մեր կեանքը անոր յանձնուի, ըլլայ ի՞նչ որ պարտի ըլլալ: Զարմանալի իրողութիւն մըն է այս: Աստուծմէ կ'ընդունինք մեր կեանքը, որ երբ կ'ելլէ Աստուծոյ ձեռքէն՝ մաքուր է և Աստուածային: Սակայն երբ այդ կեանքը մեզի կը յանձնուի՝ կ'ըլլայ մեզի նման: Մենք հուշաւոր ենք և անզօր. մենք չենք կրնար ստեղծել մինչև իսկ հասարակ խոտ մը, և սակայն մեր յատկութիւնը կու տայ գոյն և յատկութիւն ամէն բանի զոր երկինք կ'ընէ մեզի համար: Մենք կը ձեւենք Աստուծոյ մեզի յանձնած կեանքը, և ճիշդ մեզի նման կը ձեւենք:

Կենաց արդիւնքները մեր սիրտերուն համեմատ են: Հարուստ և աղքատ, բարի և չար, բոլորն ալ կեանք կ'ընդունին միեւնոյն Աստուծմէն. և սակայն ո՞րքան կը զանազանի կեանքը երբ կը յանձնուի զանազան սիրտերու: Կեանքը ջուրի կը նմանի որ կը զտուի Նախախնամութեան ձեռքով մարդիկ զովացնելու համար: «Թէև է մաքուր և համէ զուրկ՝ արևին ճաճանչները կը հրապուրէ, որոնք զայն կ'առնեն ծովէն, ամպային սպունգներէ կը խլուի և կը լեցուի բլուրներուն կողերը, հողին ներքեք կը զրկուի ամէն տեղ բաշխուելու համար. և սակայն համի և առողջարարութեան ի՞նչ զանազանութեամբ վերջապէս

կը բխի մեր գործածութեան համար: Յատկութիւնը կ'առնէ հողին որուն մէջէն կ'անցնի: Կ'ընդունի կաւիճի խաւերուն, կրաքարերու կարգերուն կամ հանքային արտադրութեանց ազդեցութիւնը որոնց մէջէն կը քամուի և որոնց մէջէն երկրիս երեսը կ'ելլէ: Եթէ օձ մը բնակի աղբիւրին մէջ ուրկէ կը հոսի ջուրը, ի՞նչ տարբերութիւն կ'ընէ անոր՝ երկինքէն քերովբէի մը արցունքէն աւելի մաքուր կերպարանքով իջնալը:» Ճիշդ ինչպէս որ ջուրը կը փոխուի հողին բնութենէն, նոյնպէս ալ կեանքը, որ իսկզբան Ստուծմէ կու գայ, կը փոխուի սրտին բնութենէն որուն կը յանձնուի, կը բխի մտածման, խօսակցութեան և գործի կերպարանքով: Ձգոյշ ըլլանք որ մեր սրտէն բխող կեանքը ըլլայ բուժիչ ջուրերու պէս, վճիտ, զով, կազդուրիչ, բոլորովին մաքուր և առողջարար: Պահանջելու ենք մեր սրտէն որ մեզի թելադրէ գործելու աղնիւ շարժառիթներ, մեր երեւակայութեանը մաքուր զուարճութիւններ ներշնչէ, և մեր մտքին տայ մղում մը գէպի արդարութիւն, և մեր ամբողջ էութիւնը ազատէ ամէն բանէ որ է հեշտասիրական և անձնասիրական: Ստիպելու ենք զայն մեր բնութիւնը պահել սուրբ հաւասարակշռութեան մէջ, և նոյն ատեն լի Ստուծային ներշնչութեամբ: Աղօթենք անոր համար և լաւա-

գոյն բաներուն հետեինք անոր համար, որպէս զի կարող ըլլայ իր պարտականութիւնը կատարել մեր միջոցաւ: Զվստուած բազմեցնենք անոր ներքին սրբաբանին մէջ, և Նոր կտակարանին սկզբունքներն ընենք անոր կենսատու արիւնը: Երբ զոյս կ'ընենք, յայնժամ սիրտը պիտի զրկէ սպիտակ զգացումներ և մաքուր սէրեր մեր հոգևոր մարդուն խորագոյն շնչեղանքներուն մէջ և լեցնէ մինչև իսկ մեր նրբագոյն երակները սրբութեամբ կենդանի ոյժով մը:

Վերջին խօսք մըն ալ ունիմ որ է սա. Գիտցած եղիք որ սիրտդ օր մը պիտի յայտնէ ինքզինք: Այսինքն, յայտնութեան օր մը կայ: Եթէ այս ճամարիտ է, յայնժամ հոգտանելու ենք որ մեր սիրտն ըլլայ հիմա, ինչ որ կ'ուզենք որ ըլլայ՝ այդ յայտնութեան օրուան մէջ: Նէթհէնայէլ Հոթհորն, իր «Եֆէ Տաիֆ Ունեցու Տաիլ» անուն գործին մէջ մանրամասնաբար կը նկարագրէ ամէն մարդու իրական էսին յայտնութիւնը որ անշուշտ պիտի գայ ամէն մարդու: Իր գրքին մէջ գերունեցող մարդոց մէկուն անունն էր ֆինչըն: Այս անձին նկարագիրը անմոռանալի պատկերով մը կը ներկայացնէ Հոթհորն: Նա սրտով անձնասէր, կարծր, ազահ մարդ մըն էր, սակայն կ'ուզէր երևնալ իր քաղքին տիրապետող, քաղցրաբարոյ, առատաձեռն, մարմնացումն ամէն բանի որոնց վրայ մարդիկ կը սքանչանային: Յաջողեցաւ, հակառակ իր սրտին բնութեան, շահի իր ուղած համբաւը: Սակայն և այնպէս, Հոթհորն մեզի կը ցուցնէ թէ երբ մարդիկ իրեն հետ յարաբերութիւն

կ'ունենային՝ կը զգային պաղուծիւն մը որ զի-
րենք կը վանէր: Զինք չէին սիրեր և սակայն
մեծ մարդ մը կը համարէին զնա: Իրենքզի-
րենք կը յանդիմանէին որ չէին կրնար սիրել
զնա: Վերջապէս, իր դիւթիչ և ճարտար
գրիչով, Հոթհորն կը նկարագրէ փինչընի
մահուան տեսարանը: Գտնուեցաւ նա իր մեծ
թիկնաթոռին մէջ, մեռած, և զարմա-
նալին այն է որ զինք գտնողները հազիւ
ճանչցան զնա: Ժողովրդական փինչըն անհե-
տացած էր, և իր տեղը կար ուրիշ մը, և
այդ էր իրական մարդը, այն մարդը որ կը
ցուցնէր իր իրական սիրտը: Իր երեսին ամէն
մէկ դիմագծութիւնը փոխուած էր: Կարծ-
րամիտ, տղեղ, ազահ հոգի մը կը նայէր իր
մեռեալ դէմքէն, արտայայտութիւն կու տար
աչքերուն, կը ձևէր շրթանց շրջագիծը, գոյն
կու տար այտերուն, և սոսկում կ'ազդէր իր
շուրջը: Այս առակ մըն է որ կը ցուցնէ թէ
ինչ պիտի պատահի ամէն մարդու: Կանուխ
կամ ուշ, կենդանի ըլլանք թէ մեռած, որ
մը մեր ինչ ըլլալը պիտի յայտնուի: Մեր
սրտին մէջ վսեմ բան մը գնենք որպէս զի
վսեմ բան մը յայտնուի յայտնութեան օրը:
Մեր սիրտերը լեցնենք այնպիսի բանով մը որ
յաւերժական ուրախութիւն տայ մեզ, և
յաւերժական փառք և գովաբանութիւն ըլ-
լայ Աստուծոյ:

476

<< Ազգային գրադարան

NL0029186

us LP